

Aan:

L.C. van den Dikkenberg

In afschrift aan:

Provinciale Staten van Utrecht

ONDERWERP	Beantwoording schriftelijke vragen ex. art. 47 RvO provincie Utrecht betreffende beëindiging derogatie	TELEFOONNUMMER	+31643416087
		E-MAILADRES	dayenne.wamsteeker@provincie-utrecht.nl
DATUM	22-11-2022	DOMEIN/OPGAVE	LLO
DOCUMENTNUMMER	UTS-67524771-39372	TEAM	NEL
CONTACTPERSOON	Dayenne Geluk-Wamsteeker		
BIJLAGEN	Geen		

Geachte heer Van den Dikkenberg,

Toelichting (vragensteller):

Door de afschaffing van de derogatie per 1 januari 2026 komen melkveehouders in Nederland op heel veel plekken behoorlijk in de knel. De toegestane hoeveelheid stikstof uit dierlijke mest wordt drastisch teruggebracht van 250 kg per hectare naar 170. De gevolgen voor de agrarische bedrijven zijn gigantisch: 'overtollige' mest moet tegen hoge prijzen worden afgevoerd. Om de grond toch vruchtbaar te houden en de koeien toch genoeg voeding te geven is het nodig om kunstmest en krachtvoer aan te voeren van buiten het bedrijf. Voor de meeste boeren gaat deze maatregel pas in per 1 januari 2026, waarbij er een geleidelijke afbouw is tot die tijd. Voor agrariërs in Natura 2000-gebieden en grondwaterbeschermingsgebieden gaat de maatregel echter meteen per 1 januari 2023 volledig in. Per 1 januari 2024 geldt dit ook voor bedrijven in een zone rondom Natura 2000-gebieden.

Hierbij ontvangt u onze antwoorden op de vragen die u op 27 oktober 2022 hebt gesteld over de beëindiging derogatie.

1. Bent u het met ons eens dat de beëindiging van de derogatie indruist tegen de kringlooplandbouw waarvoor in de Landbouwvisie van de provincie Utrecht wordt gepleit? Zo nee, waarom niet?

Antwoord:

In de provinciale Landbouwvisie (2018) wordt circulaire landbouw gedefinieerd als landbouw gericht op het optimaal inzetten en hergebruiken van grondstoffen en producten en het zoveel mogelijk voorkomen van reststoffen, afval en schade aan het milieu. Als provincie streven we naar een grondgebonden melkveehouderij met zo min mogelijk gebruik van kunstmest en krachtvoer en zoveel mogelijk evenwicht tussen provinciale mestproductie en afzetmogelijkheden op landbouwgrond in de provincie en beperkte afvoer naar gebieden buiten de provincie.

Derogatie wordt afgeschaft omdat de waterkwaliteit in Nederland niet voldoende is verbeterd.

Wageningen Universiteit heeft een aantal consequenties van het afschaffen van derogatie op een rijtje gezet <https://www.wur.nl/nl/show/wat-betekent-einde-derogatie-voor-de-nederlandse-landbouw-en-natuur.htm>. De verwachting is dat het mestoverschot in Nederland toe zal nemen, agrariërs grasland gaan omzetten in bouwland, meer eiwitarm veevoer aan de koeien gaan voeren, wat resulteert in lagere ammoniakemissies. En

de verwachting is dat het gebruik van kunstmest zal toenemen, omdat agrariërs binnen de huidige mestregelgeving de mestgift kunnen aanvullen met kunstmest, zodat de agrariërs dezelfde opbrengsten kunnen blijven behalen. Bij kringlooplandbouw, of circulaire landbouw zoals in onze Landbouwvisie benoemd, moeten de kringlopen op het agrarisch bedrijf zoveel mogelijk gesloten worden, is het niet op bedrijfsniveau, dan op regionaal niveau en het gebruik van dierlijke mest past hierbij. Het is wenselijk inputs van buitenaf (zoals kunstmest) zoveel mogelijk te verminderen.

Toch is het op dit moment nog onduidelijk wat de daadwerkelijke consequenties zijn van het afschaffen derogatie, omdat er door alle milieupgaven die er liggen, de landbouw volop in verandering is. De integrale opgaven zal voor veel ondernemers ook een verandering van de bedrijfsvoering betekenen en dit zal ook gevolgen hebben voor de aan- en afvoer van producten en mineralen.

2. Klopt het dat agrariërs door de afschaffing van derogatie genoodzaakt zijn om dierlijke mest af te voeren en kunstmest aan te voeren om toch de benodigde grasoogst binnen te kunnen halen? Zo ja, hoe verhoudt zich dit tot de kringloopgedachte?

Antwoord:

Het al dan niet aan- en afvoeren van grondstoffen is afhankelijk van de bedrijfssituatie. Agrariërs kunnen op verschillende manieren omgaan met het afschaffen van derogatie. Dit zal ongetwijfeld ook verschillen tussen individuele bedrijven. Bovendien zal dit samenhangen met een aantal andere maatregelen die veel agrarische ondernemers de komende jaren moeten gaan treffen i.v.m. het verminderen van de stikstofuitstoot, de klimaatopgave en beleid voor een maximale veebezetting voor de grondgebonden veehouderij, waarover binnenkort door het Rijk meer bekend gemaakt zal worden.

Agrariërs kunnen op verschillende manieren hun bedrijfsvoering hierop aanpassen. Dit zal ongetwijfeld ook verschillen tussen individuele bedrijven. Naast de optie om binnen de mogelijkheden mest af te voeren en kunstmest aan te voeren, zullen er bedrijven zijn die de mestproductie per hectare proberen te verlagen. Eventueel in combinatie met (deels) andere verdienmodellen.

3. Wat hebben onze lobbyisten in Brussel gedaan om de derogatie te behouden of om de besluitvorming rondom de mogelijke verlenging van de derogatie te beïnvloeden?

Antwoord:

Derogatie van de nitraatrichtlijn is een Rijksverantwoordelijkheid. De provincies hebben daar geen rol in gespeeld. De lobby is vanuit het Rijk opgezet, maar omdat de waterkwaliteit in Nederland volgens de EU nog onvoldoende verbeterd is heeft de EU besloten Nederland geen derogatie meer te verlenen.

Momenteel zet het Rijk zich wel in om bewerkte dierlijke mest uit bijvoorbeeld vergisting te kunnen inzetten als kunstmestvervangers. Zo kan dierlijke mest optimaal ingezet worden als meststof en sluit dit aan bij de kringloopgedachte. Deze methode van de inzet van bewerkte dierlijke mest als kunstmest is overigens nog niet juridisch geborgd. Hierover vindt momenteel een discussie plaats tussen de Europese Commissie en verschillende lidstaten, waaronder Nederland.

4. Op basis waarvan worden de zogenaamde 'door nutriënten verontreinigde gebieden aangewezen' en welke invloed kan de provincie hierop hebben?

Antwoord:

De 'door nutriënten verontreinigde gebieden aangewezen' moeten door het Rijk worden aangewezen. Zoals te lezen in de brief van de minister van LNV dd. 28 september staat dat een aantal gebieden al is aangewezen, zoals in en rondom N2000-gebieden, de zuidelijke en centrale zandgronden en lössbodems. Een aantal gebieden moet nog aangewezen worden. De minister schrijft in haar brief van 28 september:

Vanaf 1 januari 2023 zullen ook de stroomgebieden van regionale waterlichamen, die in de nationale analyse van de waterkwaliteit (2020) door het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) zijn aangemerkt als gebieden die slecht, ontoereikend of matig scoren voor nutriënten, worden aangemerkt als verontreinigde gebieden.

Deze gebieden dienen nog vastgesteld te worden, dit zal zo snel als mogelijk gebeuren zodat hier vóór 1 januari 2023 duidelijkheid over is.

Aanwijzing van deze gebieden vindt plaats op basis van meetgegevens over nutriënten. Als provincie hebben we hier geen invloed op.

5. Hebt u contact met de agrarische sector om de gevolgen van het afschaffen van de derogatie in kaart te brengen? Zo ja, wat leveren deze contacten op?

Antwoord:

Door verschillende partijen, zoals de LTO, is de impact van afschaffing van derogatie aangegeven. Boeren zullen in eerste instantie meer mest moeten afvoeren en daardoor meer kosten maken. De minister van LNV heeft aangekondigd om agrarische bedrijven die gebruik maken van derogatie, te ondersteunen door middel van een tijdelijke transitietegemoetkoming, zodat deze bedrijven, met behoud van grasland, de transitie van het landelijk gebied kunnen starten en ook door kunnen maken (brief minister van LNV van 28 september 2022).

Het afschaffen van derogatie heeft impact op de agrarische sector. De provincie heeft over dit specifieke onderwerp niet apart contact met de vertegenwoordigers van de agrarische sector, maar het zal zeker aan bod komen in de verdere uitwerking van de gebiedsgerichte aanpak in het kader van het Nationaal Plan Landelijk Gebied.

6. Welke signalen over de afschaffing van derogatie krijgt u binnen van de landbouwcoaches, die in nauw contact staan met de agrarische sector?

Antwoord:

Er zijn geen specifieke signalen ontvangen van de plattelandscoaches. Het afschaffen van derogatie is een actuele ontwikkeling die invloed heeft op de bedrijfsvoering van agrarisch ondernemers. Net als alle andere ontwikkelingen nemen de plattelandscoaches dit mee in de persoonlijke en bedrijfsspecifieke advisering aan agrarisch ondernemers.

7. Hebt u in beeld wat de bodemhuishouding van agrarische bedrijven in de provincie is en of een verschraling van de bodem bijdraagt aan de doelen van onze landbouwvisie?

Antwoord:

De provincie streeft naar een duurzaam en robuust bodem- en watersysteem. Zoals ook in de provinciale Landbouwvisie is verwoord, is een goede bodemgesteldheid een belangrijk doel, verschraling van de bodem op zichzelf niet. Gezonde landbouwbodems, waar organische stof wordt opgebouwd, met een goede bodemstructuur zijn ook van belang voor het waterbergend vermogen en vasthouden van water, zeker in deze tijd van klimaatverandering. De provincie stimuleert boeren om duurzame bedrijfsplannen op te stellen, waarbij bodem een van de onderwerpen is. Als provincie hebben we geen beeld van de bodemhuishouding van individuele agrarische bedrijven.

8. Klopt het dat veel agrariërs op dit moment meer stikstof onttrekken via de oogst dan dat er stikstof wordt aangebracht in de grond? Zo ja, hoe kunnen we voorkomen dat de bodem verschralt?

Antwoord:

Nee, dit klopt niet. Er is sprake van een stikstofbodemoverschot in Nederland, deze neemt gemiddeld in de afgelopen jaren wel af, doordat steeds meer boeren nauwkeuriger kunnen bemesten

(<https://www.agrimatie.nl/PublicatiePage.aspx?subpubID=2523§orID=3550&themaID=2759&indicatorID=2775>).

Als provincie monitoren we geen individuele bedrijfssituaties. Bemesting en onttrekking door het gewas zijn in elke situatie anders, omdat deze bijvoorbeeld afhankelijk zijn van bodemtype, bemestingshoeveelheid en gewassoort.

9. Wat kan de provincie doen om te voorkomen dat graslanden massaal worden omgezet in maïsland om de benodigde import van krachtvoer te verminderen?

Antwoord:

In principe is het aan de agrarisch ondernemer zelf, welke gewassen hij verbouwt. Zoals in de Omgevingsvisie is aangegeven, wordt op veengronden bodembewerking beperkt, omdat deze extra kwetsbaar zijn voor oxidatie. Gemeenten moeten deze beperkingen voor bodembewerking opnemen in hun omgevingsplannen. Er zijn in het (nieuwe) GLB verschillende instrumenten waarmee agrariërs worden aangemoedigd om een groot aandeel blijvend grasland aan te houden. Deze zijn in IPO-verband ook met het Rijk tijdens de uitwerking van het nieuwe GLB besproken:

Blijvend grasland is opgenomen als conditionaliteit en in het agrarisch natuur- en landschapsbeheer zijn veel grasland gerelateerde beheerpakketten opgenomen. Blijvend grasland voorkomt namelijk het verlies van koolstof (veenweidegebied) en kan dit zelfs in enige mate opbouwen (minerale gronden), wat belangrijk is voor de klimaatopgave.

10. Wat kan de provincie beleidsmatig doen om ruimte te bieden aan de toegenomen behoefte aan extensivering van de landbouw, en dus aan de toegenomen behoefte aan agrarische grond?

Antwoord:

Deze behoefte wordt momenteel meegenomen in de gebiedsprocessen die worden opgezet in het kader van Nationaal Plan Landelijk Gebied. Daarnaast wordt momenteel gewerkt aan een provinciale Grondstrategie, waarin dit aspect ook meegenomen wordt.

11. Welke invloed gaat u in Brussel en Den Haag aanwenden om de negatieve gevolgen van de afschaffing van derogatie te mitigeren?

Antwoord:

Geen. Derogatie van de nitraatrichtlijn is een Rijksverantwoordelijkheid. Er is een geleidelijke afbouw van derogatie, zodat agrariërs in de komende jaren kunnen anticiperen op de nieuwe situatie. Daarnaast ondersteunt het ministerie van LNV door middel van een vergoeding in de transitieperiode. Verder wordt de beëindiging van derogatie als actualiteit meegenomen worden in de uitwerking van het Nationaal Plan Landelijk Gebied.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen